

ПІДСТАВИ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ НАГЛЯДОВИХ РАД АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ: ЗАКОНОДАВСТВО ТА СУДОВА ПРАКТИКА

Враховуючи те, що в Україні наглядова рада акціонерного товариства виступає ключовим органом товариства, який згідно ч. 1 ст. 51 Закону України «Про акціонерні товариства», здійснює захист прав акціонерів товариства і в межах компетенції, визначеної статутом та цим Законом, здійснює управління АТ, а також контролює та регулює діяльність виконавчого органу [1, ст. 51], особам, чий права порушені рішенням наглядової ради (у першу чергу – акціонерам), слід враховувати підстави для оскарження такого рішення.

Європейський суд з прав людини, зокрема у рішеннях у справах «Шаповалов проти України», «Белле проти Франції» займає позицію, що рівень доступу до суду, наданий національним законодавством, має бути достатнім для забезпечення права особи на суд з огляду на принцип верховенства права в демократичному суспільстві. Для того, щоб право доступу було ефективним, особа повинна мати чітку практичну можливість оскаржити акт, який є втручанням в її права [2, п. 51].

Закон України «Про акціонерні товариства» не містить переліку підстав оскарження рішень наглядових рад, за винятком положення ч. 6 ст. 47 Закону: «Рішення наглядової ради про відмову у скликанні позачергових загальних зборів акціонерів може бути оскаржено акціонерами до суду» [1, ст. 47].

Визначаючи підстави для оскарження рішень наглядових рад акціонерних товариств, слід вказати, що це питання неодноразово ставало предметом розгляду Верховного Суду.

Можна стверджувати, що певною безумовною підставою визнання рішень наглядових рад акціонерних товариств є прийняття такого рішення із перевищенням повноважень: зокрема у Постанові КГС ВС у справі № 906/450/17 від 24.11.2020 вказано: «Обґрунтованим є висновок про наявність підстав для визнання недійсним рішення наглядової ради акціонерного товариства у зв'язку з тим, що вона діяла з перевищенням наданих їй повноважень, адже відповідне питання повинно було виноситись на розгляд загальних зборів акціонерів товариства» [3].

На підтвердження попередньої позиції, у Постанові КГС ВС у справі № 925/706/17 від 20.02.2018 зазначається, що рішення наглядової ради може бути визнане судом недійсним, якщо таке рішення не відповідає вимогам законодавства та порушує права чи законні інтереси учасника (акціонера) товариства. Суд підтвердив правомірність визнання рішення наглядової ради недійсним, оскільки воно було прийнято поза межами своїх повноважень, оскільки ні чинним законодавством, ні Статутом товариства не було наділено Наглядову раду повноваженнями [4].

Актуальною під час карантину є позиція Верховного Суду щодо відсутності підстав для оскарження рішень наглядових рад акціонерних товариств, якщо засідання було проведено в форматі Інтернет-конференції. У Постанові КГС ВС у справі № 908/1101/17 від 15.05.2019 вказується: «Суди дійшли обґрунтованого висновку про можливість проведення засідань наглядової ради за допомогою Інтернет-конференцій (скайп-конференцій), оскільки реалізація членами ради своїх прав щодо участі у засіданні наглядової ради за допомогою Інтернет-конференції не суперечить вимогам чинного законодавства, статутним документам товариства, та не змінює визначений статутом товариства порядок прийняття радою рішень, оскільки забезпечує участь членів ради в засіданні у реальному часі» [5].

Підсумовуючи викладене, можна зробити однозначний висновок, що чинним законодавством України (станом на грудень 2020 року) не вказано певного переліку підстав оскарження рішень наглядових рад акціонерних товариств, окрім можливості акціонерів оскаржити відмову наглядової ради про скликання позачергових загальних зборів.

Оскарження рішень наглядових рад акціонерних товариств здійснюється у судовому порядку шляхом подання позову про визнання їх недійсними. Головною підставою визнання таких рішень недійсними є перевищення повноважень (вихід за межі повноважень) наглядовою радою під час ухвалення рішення.

При цьому, проведення засідання наглядової ради із подальшим прийняттям рішення в онлайн-режимі не є порушенням законодавства та не може бути підставою оскарження цього рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. 1. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/514-17>. (дата звернення: 10.12.2020).

2. Справа «Шаповалов проти України»: Європейський суд з прав людини; Рішення, Справа від 31.07.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_942. (дата звернення: 11.12.2020).

3. Постанова Касаційного господарського суду Верховного Суду у справі № 906/450/17 від 24.11.2020. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93216915>. (дата звернення: 11.12.2020).

4. Постанова Касаційного господарського суду Верховного Суду у справі № 925/706/17 від 20.02.2018. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72448998>. (дата звернення: 11.12.2020).

5. Постанова Касаційного господарського суду Верховного Суду у справі № 908/1101/17 від 15.05.2019. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81785404>. (дата звернення: 11.12.2020).